

En høyere hensikt: Samfunnsengasjerte og hensiktsdrevne virksomheter inspirert av arven etter Hauge

Haugeseminar, Kristiansand

Dato: 10.11.2021

Truls Liland

Innledning

- Økonomiske perspektiver på hensikten med bedrifter
- Kristne perspektiver på hensikten med bedrifter
- Haugianske perspektiver på hensikten med bedrifter

Bedrifiers hensikt – økonomisk perspektiv

- The only business of business is business – profittmaksimering (Friedman, 1970)
- Interessentperspektivet (Freeman, 1984)
- Skape felles verdi (Creating Shared Value – CSV) (Porter og Cramer, 2011)
- Pieconomics (Edmans, 2020)

Bedrifiers hensikt – kristne perspektiv

- To prinsipper: fellesskap og arbeidets verdi og mening
- Protestantisk arbeidsetikk (Protestant Work Ethic) (Weber, 1930)
- Videreutvikling som Weber-Tawney tesen
- Katolsk sosiallære; felles interesser, fellesskap, tjene samfunnet og bærekraftig utvikling

Hans Nielsen Hauge (1771 – 1824)

- Som ung var Hauge en grubler – han leste oppbyggelig litteratur, bla. pietistiske skrifter
- Åndelig kallsopplevelse i 1796 som preget ham resten av livet: Arbeidet ute og kjente et sterkt gudsnærvær og en ny glede over Gud nåde
- Han gikk Norge på kryss og tvers: forkynte, dannet vennsamfunn og etablerte en mengde bedrifter

Hans Nielsen Hauge (1771 – 1824)

- Bedriftsetableringene – respons på kallsopplevelsen
- Han grunnla minst 30 virksomheter, samt deltok i etableringen av omlag 150 forretningsenheter
- Anslag: bidro til 7.000 – 8.000 arbeidsplasser
- Bibelens forvalterperspektiv og luthersk kallstanke; arbeid og næringsvirksomhet er arenaer for å tjene Gud og medmennesket

En høyere hensikt

- Kallet som drev Hauge: «Mitt kallsbrev er å elske Gud og min neste»
- Finansiære trykningen av egne skrifter, skape nye arbeidsplasser og hjelpe mennesker ut av fattigdom
- Utvikle menneskers evner og talenter, samt forhindre latskap

Sosialt entreprenørskap og verdiskapning

- Fokus på lønnsomme virksomheter, men også sosiale mål som å redusere fattigdom
- Fagfeltet sosialt entreprenørskap tuftet på det samme: finansielle og samfunnsmessige mål
- Hauge var en pionér her: tenkte kommersielt og samfunnsnyttig og forente de to perspektivene

Samfunnsansvar, inkludering og likestilling

- De haugianske selskapene hadde en sterk sosial profil
- Overskudd reinvestert i virksomheten, bedre vilkår for arbeiderne eller hjelpe fattige og vanskeligstilte
- Den kristne likeverdstanden: alle skulle inkluderes
- Rekrutterte basert på talent, ikke ut fra sosial status, rang, kjønn eller funksjonsevne

Bedrifiers hensikt - haugianske perspektiver

- Lese- og skriveopplæring: Hauge var en vesentlig bidragsyter gjennom bokproduksjon og brevskrivning
- Fattigdomsbekjempelse: Starte nye virksomheter og skape arbeidsplasser (tidlig industrialisering)
- Matdistribusjon og handel: Spesielt viktig i uår og kriser

Kilder

Edmans, A. (2020). *Grow the Pie. How Great Companies Deliver Both Purpose and Profit*. Cambridge University Press.

Freeman, R. E. (1994). The Politics of Stakeholder Theory: Some Future Directions. *Business Ethics Quarterly* 4(4) 409–421.

Friedman, M. (1970, September 13). The Social Responsibility of Business Is to Increase Its Profits. *The New York Times Magazine*.

Porter, M. E., & Kramer, M. R. (2011). Creating Shared Value. How to Reinvent Capitalism - and Unleash a Wave of Innovation and Growth. *Harvard Business Review*, January-February, 62–77.

Weber, M. (1930). *The Protestant Ethic and the Spirit of Capitalism*. Charles Scribner's Sons: New York (reprint 1958).